

Het vormen van een nieuwe cultuur

Een individuele ontwikkeling versterkt de gemeenschap

Inleiding

Geschiedkundig zijn er meerdere voorbeelden te vinden waarbij mensen opgekomen zijn om een bestaand regime omver te werpen. Dergelijke omwentelingen vinden, zoals we weten, niet zelden zonder bloedvergieten plaats. Getuige het *'schrikbewind'* dat een tiental jaar na de Franse revolutie van 1789 onder het bewind van Robespierre plaatsgevond.¹ Een regime omverwerpen betekent dus niet dat men er dan beter aan toe is, tijdens dit schrikbewind onder de vleugels van Robespierre klopte de guillotine overuren...

De reden waarom ik dit beschrijf is omdat er momenteel heel veel onvrede heerst. De dramatisch opgelegde maatregelen zit velen hoog en heeft het verlangen naar nieuwe maatschappelijke vormen aangewakkerd. De wens naar nieuwe structuren, nieuwe omgangsvormen, een hogere moraliteit is reëel aanwezig. Het verlangen naar menselijke warmte en betere verbinding onder elkaar is heel groot. Helaas kan dit verlangen op geen enkele wijze een ingang vinden in de bestaande maatschappelijke structuren. Deze zijn tot op het bod versleten en blijken bij nader toezicht niet zelden corrupt te zijn. Velen wensen daarom dat het ganse zootje zo snel als mogelijk in elkaar valt.

Maar om niet van de regen in de drop terecht te komen is het wenselijk dat er als er, een maatschappelijke omwenteling gewenst wordt, eerst nagedacht wordt over nieuwe maatschappelijke vormen. Het lijkt gunstig te zijn om eerst na te denken over diverse belangrijke sociale vraagstukken en deze ideeën dienen zich te richten naar de noden van de mensen.

Waarom zijn bepaalde projecten levensvatbaar en waarom zijn anderen dit niet?

Het verlangen naar nieuwe manieren om samen te leven is werkelijk zodanig groot dat gelijkgezinden niet bij de pakken blijven zitten en zich verzamelen, niet alleen om na te denken over nieuwe maatschappelijke structuren, maar ook om allerhande projecten op te zetten. Zo zijn er de laatste maanden en jaren o.a. al rond onderwijs, financiën, gezondheid, politiek, media en zeker ook rond voeding diverse projecten in binnen- en buitenland opgestart. Bepaalde projecten doen het goed en bloeien terwijl andere helaas maar een kort leven beschoren waren en al snel als een pudding in elkaar zakten.

Er zijn genoeg voorbeelden van mensen die een sociale impact hadden en eigenlijk nog altijd een impact hebben. Bekende figuren hier zijn Mahatma Gandhi, Nelson Mandela, John F. Kennedy of Martin Luther King. Het straffe is dat deze mensen impact hadden omdat ze een geweldvrije weg kozen. Net door het ontbreken van geweld konden ze een heel grote impact op de maatschappij uitoefenen en zijn ze zelfs nu nog altijd voor velen een bron van inspiratie.

Het is wel degelijk goed om eens te kijken waarom de ene persoon inspireert of waarom de ene organisatie zo'n aantrekking heeft en de andere niet. Simon Sinek heeft dit eens onderzocht. Hij kwam tot de interessante ontdekking dat het vooral de reden is waarom iemand iets doet die telt. De reden waarom iemand iets doet is belangrijker dan hoe je iets doet en wat je doet. Het hoe je iets doet en wat je doet komen op plaats twee en drie. Bedrijven die met andere woorden niet enkel succes nastreven of geldelijk gewin centraal plaatsen – want geldelijk gewin volgt altijd als resultaat van wat je doet en kan dus geen doel op zich zijn – zijn authentiek en werken inspirerend. Simon Sinek kwam tot de ontdekking dat de mensen niet alleen op zoek zijn naar het product, maar naar dit waarom. Hij gaf daar als voorbeeld Apple. De mensen kopen dit product niet omdat het een beter product is, want er zijn genoeg bedrijven met producten die even goed zijn. Neen, blijkbaar kiezen de mensen ook omwille van de reden waarom Apple deze producten maakt. Hij merkt ook op dat alle grote individuen die inspirerend werken deze waarom vraag centraal in hun leven plaatsen.

Sociale hoofdwet versus individuele hoofdwet

Stel nu dat je een project wenst op te zetten of dat je meewerkt aan een project. Een project kan groot of klein zijn, kan op gelijk welk sociaal gebied werkzaam zijn. Wil dit project een kans op slagen hebben dan dien je ook te voldoen aan een sociale hoofdwet. De maatschappij is om gezond te zijn en te blijven onderworpen aan een specifieke wet. Rudolf Steiner sprak hier zelfs van een sociale hoofdwet: *"Het heil van een geheel van samenwerkende mensen is des te groter naarmate het individu de opbrengst van zijn diensten minder voor zichzelf opeist, d.w.z. naarmate hij van deze opbrengst meer weggeeft aan zijn medewerkers, en naarmate zijn eigen behoeften niet door zijn diensten maar door de diensten van anderen worden bevredigd."*²

De maatschappij wordt gevormd door de optelsom van de enkelingen. Hoewel dit natuurlijk evident is verliezen we ons niet zelden in deze massa en vergeten we op die manier ook onze taak en onze verantwoordelijkheid tegenover de maatschappij. Door het groter geheel verliezen we onze unieke plaats in dit geheel en willen we uit de maatschappij meer halen dan dat we eraan toevoegen. Als iedereen zo handelt dan ontstaat er vanzelfsprekend een sociale disruptie. Een disruptie die momenteel zijn voorgaande niet kent.

Het hartcentrum

Het is daarom belangrijk dat we allen afzonderlijk een eigen centrum, een persoonlijke sterkte vinden waardoor we onze plaats in dit geheel kunnen innemen. Het is gunstig dat we op zo'n manier actief kunnen zijn, zodat de eigen individuele ontwikkeling in overeenstemming gebracht kan worden met onze omgeving. De activiteit die we inzetten dient een groter geheel maar mag niet van dien aard zijn dat we ons daarbij verliezen. De maatschappelijke bijdrage dient ook onze ontwikkeling en onze ontwikkeling dient op zijn beurt een maatschappelijke ontwikkeling.

Volgende alinea beschrijft een gedachte die zowel de individuele als de sociale ontwikkeling treft: *Het leven geëigende, spirituele inhouden of zelfs idealen te geven, om vrijer en meer geordend in alle relaties te kunnen leven, en om harmonie en evenwicht tussen de innerlijke gevoelens en uiterlijke noodzakelijkheden van het bestaan te vinden, en uiteindelijk om het leven vanuit een toenemend en groter geestelijke ideaal een bijdrage te geven is een opgave, die het hartcentrum in haar middenstelling bevordert en het fysische hartorgaan gezond houdt.*³

Hier beschrijft de auteur hoe in iedere mens een verlangen, een wens leeft om 'uiteindelijk het leven door middel van een groter ideaal een bijdrage te geven'. Deze wetmatigheid of dit verlangen leeft in onze ziel, meer specifiek in wat de yoga het hartcentrum noemt.⁴ Bij de meesten leeft deze wens nog meer als een verborgen kiem, ze is nog niet volledig en nog niet bewust in ontwikkeling gebracht.

Maar toch kan een triviaal voorbeeldje ons verder helpen om beter begrip te krijgen over deze wetmatigheid, dat we in wezen aan het groter geheel werkelijk een bijdrage wensen te doen. Nemen we bijvoorbeeld de kerstperiode met de pakjes onder de kerstboom. Het is altijd fijn om dan een cadeautje in onze handen gestopt te krijgen. Wie krijgt er nu niet graag een cadeau. Maar toch, als je er even bij stilstaat dan is het geven van een cadeau prettiger, niet? Is het niet zo dat wanneer je een cadeau geeft en dit werkelijk in goede aarde valt je daar best meer voldoening bij bemerkt? Hier merk je al dat het krijgen van een cadeau minder diepgaand werkt dan dat je er eentje geeft. Het ervaren dat je iemand kan ondersteunen laat een diepere en meer blijvende voldoening na.

Ondanks alle onzekerheden of misschien zelfs eerder net door deze onzekerheden, die er momenteel op alle mogelijke gebieden heersen, merk je dat er veel projecten opgestart worden. Uiterlijk gezien ontstaan deze projecten omdat de bestaande structuren tekort schieten om aan onze menselijke behoeften en noden tegemoet te komen. Dit is natuurlijk ook eigen aan een structuur, die na verloop van tijd het behoud van zijn eigen structuur boven de noden van een individu plaatst. Toch bemerk je bij nauwkeurigere waarneming dat men niet alleen een hiaat in een structuur wenst te vullen, maar dat men ook iets wenst te geven aan de maatschappij. Men zoekt hoe men zijn lotgenoten kan ondersteunen en wil vanuit zichzelf een bijdrage leveren om de gaten, die een structuur laat vallen, te dichten.⁵

Het hartcentrum kunnen we evenwel niet alleen als de plaats zien dat een antwoord geeft op het waarom we iets doen maar ook als een plaats waar we een antwoord of een zin kunnen vinden in ons leven en bij de daden die we doen. Vinden we een antwoord op het waarom we iets doen dan betekent dit dat we een zin kunnen geven aan ons leven, we leggen een betekenis in onze daden.

Deze zin-vraag is uitermate belangrijk en overstijgt onze natuurlijke behoeften zoals eten, drinken en wonen. Als deze vraag niet beantwoord kan worden en daardoor ook in de maatschappij in zijn geheel geen ingang kan vinden, dan ontstaat er een maatschappelijk verval. Een interessant experiment van de jaren zestig met muizen zou hier een indicatie kunnen zijn dat dit nu effectief in onze Westerse maatschappij plaatsvindt.⁶

Iedere zielsontwikkeling in relatie gebracht met de maatschappij draagt bij tot een vredevolle maatschappelijke omwenteling

Nemen we als voorbeeld de kameelhouding, *ustrasana* in het Sanskriet, hoe deze individuele ontwikkeling ook een maatschappelijke verrijking betekent. Bij deze oefening wordt de wervelkolom vanuit het midden, iets boven de navel, actief en spankrachtig naar boven en naar achter uitgestrekt. Dit midden is het derde chakra of het manipura chakra en is niet alleen het centrale gebied van de stofwisseling, het is ook de plaats van een bewust streven naar buiten toe, de wens om met de omgeving in relatie te treden. Vooral de rugwaartse bewegingen drukken deze wens uit. Rugwaartse bewegingen drukken naast een rust een duidelijk streven uit om de omgeving waar te nemen, om met deze omgeving in verbinding te komen.

Bij deze mooie rugwaartse strekking van de kameel blijft het bewustzijn open voor de omgeving. Daarvoor dient er een gunstige ontwikkeling in je denken, je gevoelsleven en je wilskracht te ontstaan. Door de oefening praktisch uit te voeren kan je met je bewustzijnskrachten⁷ de beweging sturen en leer je om rustiger, vrijer en ongedwongener met de omgeving in relatie te treden en zelfs om relaties beter op te bouwen en te vormen.

Deze kwaliteiten zijn kwaliteiten die een nieuwe cultuur wel degelijk kan gebruiken. De voorbije jaren zijn er mensen die zich onnodig terugtrekken en niet meer zo goed weten hoe ze in een gunstige en opbouwende relatie kunnen komen. Als je nu een edelere zielskwaliteit kan ontwikkelen door ongedwongener, maar toch actief in een relatie te stappen, dan draag je bij tot een gunstiger maatschappelijk bestel. Relaties of gunstigere verbindingen kunnen zich overal aandienen, tijdens spontane gesprekken op straat, op het werk, tijdens familiefeesten, het beantwoorden van mails,...

Als je een kwaliteit in je ziel ontwikkelt waarbij je door een actieve inzet een bewustere relatie met de medemens, je lotgenoten en de maatschappij kan vormen dan draag je bij tot een beter maatschappelijk klimaat. Want uiteindelijk wenst iedere mens, zoals boven reeds beschreven, beter met zijn medemensen in relatie te komen. Dit streven naar een meer harmonisch relatie leeft vooral sterk in het derde chakra.

Besluit

De eigen ontwikkeling kan nooit ten volle afgezonderd gezien worden van de maatschappelijke context. Zeker, velen beoefenen yoga om een grotere rust te vinden, willen deze grotere rust voor zichzelf gebruiken en denken er niet aan om datgene wat er geleerd en ervaren wordt voor een groter (maatschappelijk) geheel in te zetten. Doch, in de yogaoefeningen van De nieuwe yogawil leeft een diepe en verborgen wens dat alle kwaliteiten die de oefeningen in zich dragen en individueel tot uitdrukking gebracht kunnen worden uiteindelijk ook ten goede komen voor het groter maatschappelijke geheel. Zo komt men tegemoet aan de eigen individuele wens om aan de maatschappij een bijdrage te leveren en komt men tegemoet aan de sociale hoofdwet. Als men een gezonde toekomstige maatschappij wenst, dient de inzet voor deze maatschappij groter te zijn dan het eigen voordeel dat men er kan uithalen.

¹ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Terreur_\(Franse_Revolutie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Terreur_(Franse_Revolutie))

² Uit een voordracht op 5 oktober 1905, GA 213, Lucifer – Gnosis 1903-1908, bladzijde 213. *“Das Heil einer Gesamtheit von zusammenarbeitenden Menschen ist um so größer, je weniger der einzelne die Erträgnisse seiner Leistungen für sich beansprucht, das heißt, je mehr er von diesen Erträgnissen an seine Mitarbeiter abgibt, und je mehr seine eigenen Bedürfnisse nicht aus seinen Leistungen, sondern aus den Leistungen der anderen befriedigt werden.”*

³ De zielsdimensie van de yoga, het hartcentrum

⁴ We kunnen het hart hier nemen als een deelaspect van de ziel. Dit zielsaspect ontwikkelt zich wanneer de mens zich voorneemt om vanuit een eigen inhoud het leven, de medemensen te ondersteunen.

⁵ De projecten die opgestart worden zijn werkelijk heel divers en vinden op alle vlakken plaats. Men zoekt naar nieuwe onderwijsvormen, nieuwe financiële systemen, hoe omgaan met energie, projecten rond water, een nieuwe politieke werkwijze, nieuwe samenlevingsvormen, natuurlijk ook rond landbouw zoals permacultuur, voedselbossen,... maar ook zijn er heel veel projecten rond gezondheid en ga zomaar door. Deze, ik zou bijna willen zeggen, uitbarsting aan projecten tonen enerzijds een diep wantrouwen tegenover het of een systeem en drukken anderzijds de vindingrijkheid uit van de mensen en dat het belangrijk is dat de mensen uit eigen interesse en vanuit eigen ideeën door met elkaar samen te werken tot het opzetten van projecten komen.

⁶ Een verbijsterend experiment is dit van Calhoun en zijn utopia voor muizen. Dit experiment begon met 8 in een heel grote kooi die een capaciteit had van om en bij de 4.000 muizen. De muizen werden goed verzorgd, ze kwamen niets tekort. Er was genoeg eten en drinken en de kooi werd piekfijn verzorgd. In het begin floreerden de muizen en de populatie groeide tot 2.200. Maar daarna, na dag 315 begon de weg merkwaardig genoeg naar beneden. Er ontstond een ‘sociale disruptie’ want de moeders keken plotseling niet meer naar de ‘kinderen’ en er begon een grote groep muizen enkel met zichzelf bezig bezig te houden... Het einde van het verhaal is ook heel bizar want op het einde bleef er welgeteld geen enkele muis over.

Hier kan je geen maar tegelijk veel conclusies trekken want muizen zijn natuurlijk geen mensen. Maar een interessant vaststelling lijkt toch te zijn dat als in dit geval de muis geen levensinhoud meer heeft of geen inspanningen meer moet doen om in leven te blijven er uiteindelijk een verval intreedt. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/how-mouse-utopias-1960s-led-grim-predictions-humans-180954423/>.

⁷ De bewustzijnskrachten kan je omschrijven als de ziel. De ziel is niet een geheel maar kan je meer gedifferentieerd bekijken. Deze grote verscheidenheid aan krachten, aan licht, donkerte, warmte en licht dat daar werkzaam is kunnen we misschien het best omschrijven van de (on)bewuste krachten van denken, voelen en willen. In onze ziel leven gedachten, leven gevoelens en leeft een wilskracht. Veel van deze krachten die zich in onze ziel bevinden zijn we bewust maar vele zaken leven eerder (half)bewust.